www.mentorplus-euproject.org

Co-funded by the European Union

Θεωρητικό Εγχειρίδιο

Πρόγραμμα καθοδήγησης του Mentor+ για νέους που έχουν εμπλακεί σε παραβατικές πράξεις

Αρ. Συμφωνίας Επιχορήγησης: 2021-2-BE05-KA220-YOU-000050037

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το έργο Mentor + ... *3*

Σχετικά με το Θεωρητικό Εγχειρίδιο Mentor+ *3*

I. ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ *6*

A. Το μοντέλο Εκτίμησης και Μείωσης Κινδύνων (RNR) **6**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 8

B. Το μοντέλο Good Lives (GLM) **8**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 10

C. Θεωρίες Αποχής από το Έγκλημα **12**

Συνάφεια με το πρόγραμμα Mentor+ 13

D. Επανορθωτική Δικαιοσύνη **14**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 15

II. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ *17*

A. Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης **17**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 17

B. Θεωρία των οικολογικών συστημάτων **18**

C. Συναισθηματική Νοημοσύνη **20**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 21

III. ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ *23*

A. Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία (CBT) **23**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 25

B. Η θεραπεία που εστιάζεται στη συμπόνια (CFT) **26**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 27

C. Παρακινητικές Συνεντεύξεις **29**

Συνάφεια με το έργο Mentor+ 30

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας δημοσίευσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο των συγγραφέων, και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Το μοντέλο Mentor+

Mentor+

Κοινωνικό κεφάλαιο

- Δεσμοί οικογένειας και συνομηλίκων
- Εργασιακές δεξιότητες και ευκαιρίες
- κοινοτικούς πόρους

Ανθρώπινο κεφάλαιο

- Αίσθηση αντιπροσωπείας
- Αυτοαποτελεσματικότητα
- Κίνητρο

mentor+

Ψυχολογική ευεξία

- Γνωστική αναδιάρθρωση
- Αλλαγή συμπεριφοράς
- Συμπόνια & αυτοσυμπόνια

Γενεσιουργία

- Σερβίρετε για να "κάνετε καλό"
- Ελπίδα για το μέλλον

Πλαίσιο RNR, GLM & desistance: μειώστε τον κίνδυνο υποτροπής και προωθήστε την αντίσταση και την ευημερία.

Το έργο Mentor +

Το πρόγραμμα καθοδήγησης του Mentor+ έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους νέους να ξεπεράσουν τις «παραβατικές, επικίνδυνες ή αντικοινωνικές συμπεριφορές» με τρόπο που να μειώνει τις αρνητικές επιπτώσεις τους στην ατομική τους ανάπτυξη (π.χ. χρήση ουσιών, σχέσεις με συμμορίες, κλοπές, εγκατάλειψη του σχολείου). Το πρόγραμμα στοχεύει στην προώθηση της αυτογνωσίας, της αυτοαποτελεσματικότητας, της ανθεκτικότητας, της ενσυναίσθησης παράλληλα με την υποβοήθηση της ανάπτυξης αποτελεσματικών, θετικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων (Albright et al., 2017- Schwartz & Rhodes, 2016-). Αναφέρεται σε μια σειρά από δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση των παραγόντων κινδύνου που έχουν μεγάλη πιθανότητα να ωθήσουν ένα άτομο να διαπράξει έγκλημα. Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα καθοδήγησης του Mentor+ απευθύνεται σε νέους που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο και μπορεί να λάβει τη μορφή εξατομικευμένης ή ομαδικής παρέμβασης, που περιλαμβάνει εκπαιδευτικά προγράμματα, εκπαιδεύσεις σε δεξιότητες ζωής, συμβουλευτική καθώς και άλλες δραστηριότητες που έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν την ψυχολογική, συναισθηματική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των αποδεκτών της παρέμβασης (Jolliffe et al., 2017; Besemer et al., 2017).

Σχετικά με το Θεωρητικό Εγχειρίδιο του Mentor+

Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο προσφέρει έναν πιο εμπεριστατωμένο θεωρητικό οδηγό για το πρόγραμμα Mentor+, ως εργαλείο για να βοηθήσει τους επικεφαλής των προγραμμάτων να κατανοήσουν το θεωρητικό υπόβαθρο του προγράμματος. Πρώτον, παρουσιάζει τις θεωρητικές προοπτικές σχετικά με την αποκατάσταση και την επανένταξη των παραβατών που κρίθηκαν σχετικές με τη στήριξη της ανάπτυξης και της εφαρμογής του προγράμματος Mentor+. Στη συνέχεια, εξετάζονται λεπτομερώς οι ψυχολογικές θεωρίες με ιδιαίτερη σημασία για τις παρεμβάσεις καθοδήγησης νέων. Τέλος, το εγχειρίδιο εμβαθύνει σε μια σειρά από τεχνικές παρέμβασης που χρησιμοποιούνται στο πεδίο ή στην πράξη.

Η καλή κατανόηση αυτών των πηγών αναμένεται επίσης να καθοδηγήσει τους υπεύθυνους του προγράμματος στη λήψη αποφάσεων σε περίπτωση απροσδόκητων αλλαγών χωρίς να απειλείται η ακεραιότητα του προγράμματος. Προορίζεται να χρησιμοποιηθεί από τους επικεφαλής των προγραμμάτων σε συνδυασμό με το Εγχειρίδιο Mentor +.

Co-funded by the European Union

mentor+

Ι. ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

I. ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Α. Το μοντέλο Κίνδυνος-Ανάγκη-Ανταπόκριση (RNR)

Ένα από τα μοντέλα που έχει μελετηθεί διεξοδικά και παρέχει μια αξιολόγηση κινδύνου που διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης είναι το μοντέλο RNR (Andrews, Bonta & Hodge, 1990- Bonta & Andrews, 2017).

Η εμπειρική έρευνα υποστηρίζει τη βασική παραδοχή αυτού του μοντέλου, το οποίο προτείνει ότι η αποτελεσματική επανένταξη των παραβατών θα πρέπει να ακολουθεί τρεις γενικές αρχές: τον κίνδυνο (R), τις ανάγκες (N) και την ανταπόκριση (R) (Andrews et al., 1990- Andrews et al., 2006). Η **αρχή του κινδύνου** δηλώνει ότι το επίπεδο παρέμβασης θα πρέπει να ταιριάζει με τον κίνδυνο υποτροπής του δράστη. Η **αρχή των αναγκών** υποστηρίζει ότι οι εγκληματογενείς ανάγκες (εκείνες που συνδέονται λειτουργικά με το έγκλημα και την παραβατικότητα, δηλαδή οι παράγοντες που σχετίζονται άμεσα με την παραβατική συμπεριφορά και είναι επιδεκτικοί αλλαγής) θα πρέπει να αποτελούν τον στόχο των θεραπευτικών προγραμμάτων. Τέλος, η **αρχή της ανταπόκρισης** επισημαίνει τη σημασία της σύζευξης της παρέμβασης με τα χαρακτηριστικά του ατόμου.

Το κύριο αντικείμενο της αρχής του κινδύνου είναι η αξιολόγηση του κινδύνου του νέου ατόμου να παρανομήσει ή να υποτροπιάσει, ανάλογα με την περίπτωση, προκειμένου να αντιστοιχηθεί με το επίπεδο της ανάγκης του για υποστήριξη (Bonta & Wormith, 2007- Bonta & Andrews, 2017). Οι παράγοντες κινδύνου είναι: ιστορικό παραβατικότητας, επίπεδο εκπαίδευσης, προσωπικότητα, κοινωνικά δίκτυα, χρήση ελεύθερου χρόνου, χρήση και κατάχρηση ουσιών, οικογένεια (ιστορικό παραβατικότητας εντός της οικογένειας, κακοποίηση, κατάχρηση ουσιών, μονογονεϊκές οικογένειες), φιλοεγκληματικές στάσεις και προσανατολισμός (συμμορίες, οικογενειακές και κοινοτικές αξίες), κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ψυχική υγεία (Bonta & Andrews, 2017). Οι παράγοντες κινδύνου μπορούν επίσης να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: δυναμικοί και στατικοί (Andrews et al., 2006- Mulvey et.al, 2016). Οι στατικοί παράγοντες, όπως το ιστορικό εγκληματικής δραστηριότητας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως πολύτιμη πληροφορία για την παρέμβαση, ωστόσο δεν μπορούν να αλλάξουν με την παρέμβαση. Από την άλλη πλευρά, οι δυναμικοί παράγοντες κινδύνου, όπως η εκπαίδευση ή η χρήση ουσιών, μπορούν να επηρεαστούν από διάφορα επίπεδα παρέμβασης. Η αρχή των αναγκών επικεντρώνεται στον εντοπισμό και την αντιμετώπιση αυτών των δυναμικών παραγόντων μέσω κατάλληλων λύσεων (π.χ.: χαμηλό μορφωτικό επίπεδο- εξεύρεση ευκαιριών για περαιτέρω εκπαίδευση) (Andrews & Bonta, 2017). Ο εντοπισμός και

η ταξινόμηση των παραγόντων κινδύνου σε στατικούς και δυναμικούς είναι σημαντική στο βαθμό που έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν και να πληροφορήσουν για την παρέμβαση (Vitopoulos et.al, 2012).

Οι τέσσερις σημαντικοί παράγοντες	**Ιστορικό αντικοινωνικής συμπεριφοράς**	Αυτό περιλαμβάνει πρώιμη εμπλοκή σε έναν αριθμό και ποικιλία αντικοινωνικών δραστηριοτήτων σε διάφορα περιβάλλοντα (στο σπίτι ή/και εκτός σπιτιού). Οι κυριότεροι δείκτες περιλαμβάνουν τη σύλληψη σε νεαρή ηλικία, μεγάλο αριθμό προηγούμενων αδικημάτων και παραβάσεις κανόνων κατά την υπό όρους αποφυλάκιση.
	Μοτίβο αντικοινωνικής συμπεριφοράς	Αυτός ο παράγοντας κινδύνου περιλαμβάνει, για παράδειγμα, παρορμητική, περιπετειώδη αναζήτηση ευχαρίστησης, γενικευμένα προβλήματα (πολλαπλά πρόσωπα και περιβάλλοντα), επιθετικότητα, ανάλγητη αδιαφορία για τους άλλους.
	Αντικοινωνική αντίληψη	Αυτό περιλαμβάνει στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις, εκλογικεύσεις και μια προσωπική ταυτότητα που ευνοεί το έγκλημα.
	Αντικοινωνικοί συνεργάτες	Περιλαμβάνει τόσο τη συναναστροφή με άλλους που τάσσονται υπέρ της εγκληματικότητας όσο και τη σχετική απομόνωση από άλλους που τάσσονται κατά της εγκληματικότητας. Αυτός ο παράγοντας κινδύνου αποκαλείται μερικές φορές «κοινωνική υποστήριξη του εγκλήματος».
Οι τέσσερις λιγότερο σημαντικοί παράγοντες	**Οικογενειακές/ Συζυγικές συνθήκες**	Το κλειδί για την αξιολόγηση τόσο της οικογένειας που κατάγονται για τους νέους όσο και των συζυγικών συνθηκών για τους μεγαλύτερους είναι η ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων (γονέας-παιδί ή σύζυγος-σύζυγος) και οι προσδοκίες συμπεριφοράς και οι κανόνες σχετικά με την αντικοινωνική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης, της εποπτείας και των πειθαρχικών προσεγγίσεων.
	Σχολείο/ Δουλειά	Αυτός ο παράγοντας κινδύνου δίνει μεγάλη έμφαση στην ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων στο πλαίσιο του σχολείου και/ή της εργασίας.
	Αναψυχή/ Ψυχαγωγία	Χαμηλά επίπεδα εμπλοκής και ικανοποίησης από αντιπαραβατικές δραστηριότητες αναψυχής.
	Κατάχρηση Ουσιών	Ο παράγοντας κινδύνου είναι τα προβλήματα με το αλκοόλ και/ή άλλα ναρκωτικά (εξαιρείται ο καπνός).

Η αρχή της ανταπόκρισης προσφέρει καθοδήγηση για τον τρόπο παροχής υποστήριξης, υποδεικνύοντας ότι οι γνωσιακές-συμπεριφορικές και κοινωνικές μαθησιακές προσεγγίσεις είναι οι πιο αποτελεσματικές στην αλλαγή συμπεριφοράς. Σύμφωνα με τους Bonta & Andrews (2017), η ανταπόκριση μπορεί να χωριστεί σε δύο διαστάσεις: Εσωτερική και εξωτερική. Η προσοχή στην Εσωτερική Ανταπόκριση αναφέρεται στην προσαρμογή της παρέμβασης στις ιδιαιτερότητες των καθοδηγούμενων (ωριμότητα, γνωσιακή ανάπτυξη, προσωπικότητα). Όσον αφορά την Εξωτερική Ανταπόκριση, η παρέμβαση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το περιβάλλον (κουλτούρα, γειτονιά) στο οποίο ζει ο καθοδηγούμενος.

Παρά το γεγονός ότι θεωρείται ο χρυσός κανόνας στην αποκατάσταση των παραβατών, η προσέγγιση RNR παρουσιάζει επίσης περιορισμούς, όπως η εστίασή της σε αρνητικούς ή αποτρεπτικούς στόχους (π.χ. μείωση ή αποφυγή υποτροπής), η ελλιπής ενσωμάτωση των παραγόντων της αποχής από παραβατική συμπεριφορά και η έλλειψη έμφασης στην ανθρώπινη δράση ή τα κίνητρα (Ward & Fortune, 2013; Taxman & Caudy, 2015; Ward, 2015; Ward, 2016).

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Το έργο Mentor+ αναγνωρίζει την αξία του μοντέλου RNR και πρόκειται να χρησιμοποιήσει αυτό το μοντέλο ως δομή για το πλαίσιο της καθοδήγησης. Αν και υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί του μοντέλου, το RNR εξασφαλίζει ένα σημείο αναφοράς για τις διαδικασίες: προσδιορισμός του επιπέδου κινδύνου, παρακολούθηση κάθε εγκληματογενούς ανάγκης που εντοπίζεται και ανταπόκριση με βάση την ιδιαιτερότητα του ατόμου (ηλικία, ψυχική υγεία, κίνητρα κ.λπ.).

B. Το μοντέλο Good Lives (GLM)

Το μοντέλο Good Lives (GLM) είναι μια περιεκτική, επαρκής, βασισμένη στα δυνατά σημεία θεωρία που εστιάζει στην προώθηση των προσωπικών στόχων, μειώνοντας παράλληλα τον κίνδυνο μελλοντικής βίας και εγκληματικότητας (Van Damme, et.al, 2022; Ward & Fortune, 2013). Το μοντέλο GLM λαμβάνει υπόψη δύο κύριους τομείς της ζωής ενός ατόμου:

I. Προσωπικές προτιμήσεις, αξίες, στόχοι, προκειμένου να προσδιοριστούν οι βασικές παραδοχές που διέπουν τη ζωή ενός ατόμου. Αφού εντοπιστούν και αποσαφηνιστούν, αξιοποιούνται για να παρακινήσουν το άτομο να ζήσει μια καλύτερη ζωή.

II. Δυνατότητες και πόροι για την απόκτηση πρωτογενών αγαθών με κοινωνικά νόμιμους τρόπους.

Το μοντέλο GLM ορίζει τα «**Πρωτογενή Αγαθά**» ως όλες τις ουσιαστικές δραστηριότητες, εμπειρίες ή καταστάσεις που επιδιώκει ένα άτομο, οι οποίες το ωφελούν και αυξάνουν το αίσθημα ευτυχίας και πληρότητάς του (ικανοποιούνται οι ανάγκες του). Υπάρχουν 11 πρωτογενή αγαθά (Ward, Mann & Gannon, 2007; Ward & Fortune, 2013):

ΖΩΗ (επιδίωξη υγιούς τρόπου διαβίωσης και λειτουργικότητας)	ΓΝΩΣΗ (αναζήτηση γνώσεων για τον εαυτό σας, τους άλλους ανθρώπους, το περιβάλλον ή ειδικά θέματα)	ΥΠΕΡΟΧΗ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ (επιδίωξη τελειότητας και δεξιοτεχνίας σε χόμπι ή δραστηριότητες αναψυχής)
ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ (επιδίωξη της τελειότητας και της άριστης γνώσης των εργασιακών δραστηριοτήτων)	ΔΡΑΣΗ (επιδίωξη ανεξαρτησίας και αυτονομίας, χάραξη του δικού μας δρόμου στη ζωή)	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΓΑΛΗΝΗ (να είσαι ελεύθερος από συναισθηματικές διαταραχές και το άγχος)
ΦΙΛΙΑ (ανάπτυξη στενών και αμοιβαίων δεσμών με άλλους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων των στενών, ρομαντικών και οικογενειακών σχέσεων)	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (να είσαι μέλος / να ανήκεις σε μια ομάδα ανθρώπων που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα, ανησυχίες ή αξίες)	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (να βρίσκεις νόημα και σκοπό στη ζωή- να είσαι μέρος του μεγαλύτερου συνόλου)
ΕΥΤΥΧΙΑ (να αισθάνεσαι καλά όπου κι όποτε βρίσκεσαι)	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ (έκφραση μέσω εναλλακτικών μορφών- επιθυμία να δημιουργήσεις)	

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο, η επίτευξη των πρωταρχικών ανθρώπινων αγαθών (αναγκών) συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα ευημερίας και η αποτυχία μπορεί να οδηγήσει σε διάφορες ψυχολογικές προκλήσεις (Ward & Maruna, 2007- Van Damme et.al, 2022- Ward & Fortune, 2013). Η ζωή είναι ένα ταξίδι στο οποίο τα άτομα επιδιώκουν διαρκώς να αποκτήσουν τα πρωτογενή αγαθά. Η σειρά με την οποία κατατάσσουν αυτά τα αγαθά αντανακλά τις προτεραιότητες και τις αξίες τους (Ward & Maruna, 2007).

Η επίτευξη των πρωτογενών αγαθών πραγματοποιείται με συγκεκριμένα μέσα που στο μοντέλο GLM αναφέρονται ως δευτερογενή ή οργανικά αγαθά (Ward & Fortune, 2013). Αυτά τα οργανικά αγαθά είναι οι ενέργειες που πραγματοποιεί ένα άτομο στην προσπάθειά του να αποκτήσει το επιθυμητό πρωτογενές αγαθό (ανάγκη). Καθώς τα πρωτογενή αγαθά είναι σε γενικές γραμμές καθολικά και η διαφορά γίνεται από τον τρόπο με τον οποίο το κάθε άτομο ιεραρχεί αυτά τα αγαθά, το κύριο σημείο παρέμβασης σχετίζεται με τα δευτερογενή αγαθά ή τα μέσα που επιλέγει το άτομο για να επιτύχει αυτούς τους στόχους. Ορισμένα από τα μέσα είναι εύκολο να προσαρμοστούν και προάγουν την ευημερία του ατόμου. Άλλα μέσα είναι δύσκολο να προσαρμοστούν και επηρεάζουν την ευημερία του ατόμου.

Στο πλαίσιο αυτού του μοντέλου, οι δυναμικοί παράγοντες κινδύνου θεωρούνται ως εσωτερικά ή εξωτερικά εμπόδια που παρεμποδίζουν, ή με άλλο τρόπο ματαιώνουν την επίτευξη των πρωτογενών ανθρώπινων αγαθών με προσωπικά ουσιαστικό και κοινωνικά αποδεκτό τρόπο (Ward & Willis, 2016).

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Ως προσέγγιση που βασίζεται στις δυνάμεις, το μοντέλο GLM προσφέρει μια συμπληρωματική προοπτική αποκατάστασης στην προσέγγιση του RNR, εστιάζοντας τόσο στη μείωση του κινδύνου όσο και στην ενίσχυση της ευημερίας. Προσπαθεί να αξιοποιήσει τα δυνατά σημεία των παραβατών αναπτύσσοντας τις γνώσεις, τις ικανότητες, τις ευκαιρίες και τους πόρους των ατόμων με τρόπους που ευθυγραμμίζονται με τις προσωπικές τους φιλοδοξίες και τις βασικές τους αξίες (Ward & Fortune, 2013). Με την προώθηση της υποστήριξης, της ανθρώπινης δράσης και της αποχής από το έγκλημα, τα στοιχεία δείχνουν ότι το μοντέλο GLM είναι επιτυχές στην αντιμετώπιση των βασικών μειονεκτημάτων της προσέγγισης της διαχείρισης του κινδύνου για την επανένταξη των παραβατών (Ward, Yates, & Willis, 2012). Ως εκ τούτου, ενσωματώνοντας τις αρχές του GLM στο έργο Mentor+, αναμέναμε να

παράγουμε θετικά αποτελέσματα στη μείωση των πιθανοτήτων των νέων να υποτροπιάσουν και να ενισχύσουμε την ψυχολογική τους ευημερία.

Οι ακόλουθες αρχές του GLM, μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων, θα ενσωματωθούν στο πλαίσιο του έργου Mentor +:

Ανθρώπινες Ανάγκες: Όλα τα άτομα έχουν θεμελιώδεις ανθρώπινες ανάγκες που πρέπει να ικανοποιούνται για να ζήσουν μια ικανοποιητική ζωή. Οι ανάγκες αυτές περιλαμβάνουν σωματική, συναισθηματική, κοινωνική και ψυχολογική ευημερία.	**Στόχοι και Φιλοδοξίες**: Να θέτουμε ουσιαστικούς στόχους και φιλοδοξίες και να εργάζονται για την επίτευξή τους.
Προστατευτικοί Παράγοντες: Εντοπισμός και αξιοποίηση των δυνατών σημείων και των προστατευτικών παραγόντων των νέων. Αυτό περιλαμβάνει τις δεξιότητες, τις ικανότητες, τις θετικές σχέσεις και τα συστήματα υποστήριξης.	**Ενίσχυση της Προσωπικής Δράσης**: Αναφέρεται στην αίσθηση του ελέγχου, της αυτονομίας και της ικανότητας του ατόμου να κάνει επιλογές. Οι δραστηριότητές μας θα ενδυναμώσουν τους νέους και θα ενισχύσουν την αίσθηση της προσωπικής τους ευθύνης και τα κίνητρά τους.
Συνεργασίες και Ανταπόκριση: Υπογραμμίζει τη συνεργασία μεταξύ των νέων, των μεντόρων, των παρόχων υπηρεσιών και της κοινότητας. Το έργο Mentor + είναι προσαρμοσμένο στις μοναδικές ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των νέων, λαμβάνοντας υπόψη το πολιτισμικό υπόβαθρο, τη φυλή, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και άλλους σχετικούς παράγοντες (αυτό αποτελεί επίσης μέρος του τρίτου R του μοντέλου RNR που αναφέρεται στην Ανταπόκριση)	**Κοινωνική Ενσωμάτωση**: Ένταξη (ενσωμάτωση και θετικές κοινωνικές διασυνδέσεις). Η αρχή αυτή θεωρεί την προώθηση υποστηρικτικών σχέσεων, τη συμμετοχή στην κοινότητα και τη συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες ως κρίσιμους παράγοντες για την αποχή των νέων από το έγκλημα.

Μείωση Κινδύνου: Να είστε ρεαλιστές, να ελαχιστοποιείτε τη δυνητική βλάβη που προκαλούν οι αναγνωρισμένοι παράγοντες κινδύνου, ενώ παράλληλα να εργάζεστε προς την κατεύθυνση της θετικής αλλαγής και της μείωσης της εγκληματικής συμπεριφοράς.	

Γ. Θεωρίες Αποχής από το Έγκλημα

Παρόλο που δεν υπάρχει συμφωνία σχετικά με τον τρόπο ορισμού και μέτρησης της αποχής από το έγκλημα, μπορεί να γίνει κατανοητή ως «η μακροχρόνια αποχή από το έγκλημα μεταξύ ατόμων που είχαν προηγουμένως εμπλακεί σε επίμονα πρότυπα εγκληματικών παραβάσεων» (Maruna, 2001, σ. 26).

Σχετικά πρόσφατα, η εγκληματολογική έρευνα άρχισε να εστιάζει στους λόγους για τους οποίους ορισμένοι νεαροί παραβάτες καταφέρνουν να απέχουν από την παραβατικότητα και όντως να αλλάξουν τη ζωή τους (Baker, 2016). Η έρευνα για την αποχή από την παραβατικότητα υποδηλώνει ότι οι παράγοντες που σχετίζονται με την παύση της παραβατικότητας είναι συχνά διαφορετικοί από εκείνους που βρίσκονται πίσω από την έναρξή της και ότι η εγκατάλειψη θα πρέπει να εξεταστεί από μια μακροπρόθεσμη προοπτική ως μια σύνθετη διαδικασία που περιλαμβάνει παραλείψεις και υποτροπές. Όπως υποστηρίζουν ο McNeill και οι συνεργάτες του (2012, σ. 4):

> Η μελέτη της αποχής μας αναγκάζει να απομακρυνθούμε από τα στατικά μοντέλα των ανθρώπων ως «παραβατών», «εγκληματιών» ή «κρατουμένων» και ενθαρρύνει την κατανόηση της αλλαγής (ή των αλλαγών) στις προσωπικές ταυτότητες. Φέρνει επίσης στο επίκεντρο το γεγονός ότι ο σημερινός «νεαρός παραβάτης» είναι πιο πιθανό να γίνει ο αυριανός «νέος πατέρας» παρά ο αυριανός «συνήθης εγκληματίας». Ως εκ τούτου, προϋποθέτει την εκτίμηση των ανθρώπων γι' αυτό που είναι και γι' αυτό που θα μπορούσαν να γίνουν, αντί να τους κρίνουμε, να τους απορρίπτουμε ή να τους περιορίζουμε γι' αυτό που έχουν κάνει.

Οι νεαροί παραβάτες αποτελούν μια ιδιαίτερη ομάδα υψηλού κινδύνου, δεδομένου ότι από τη στιγμή που ένα νεαρό άτομο χαρακτηρίζεται και αντιμετωπίζεται ως «παραβάτης», καθίσταται πιο ευάλωτο σε υποτροπή και περαιτέρω ποινικοποίηση (McNeill, 2020).

Η έρευνα για την αποχή από παραβατική συμπεριφορά έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία 30 χρόνια, συσσωρεύοντας ευρήματα σε πολλαπλές μελέτες που υποδηλώνουν, συνολικά, ότι «οι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να απέχουν όταν έχουν ισχυρούς δεσμούς με την οικογένεια και την κοινότητα, απασχόληση που τους γεμίζει, αναγνώριση της αξίας τους από τους άλλους, αισθήματα ελπίδας και αυτοαποτελεσματικότητας και όταν αισθάνονται ότι η ζωή τους έχει νόημα και σκοπό (Maruna & Mann, 2019, p. 7).

Συνάφεια με το πρόγραμμα Mentor+

Οι πρακτικές επιπτώσεις των θεωριών της αποχής από το έγκλημα για την εργασία με νέους που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο εξετάζονται στο έργο Mentor+. Πρώτα απ' όλα, η αποχή εστιάζει στη θετική ανθρώπινη αλλαγή και ανάπτυξη, βοηθώντας στην απομάκρυνση από την αντίληψη του «αυτοί και εμείς» και τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να επιφέρει ένας τέτοιος χαρακτηρισμός. Δεύτερον, η αποχή τοποθετεί το άτομο στο τιμόνι της διαδικασίας αλλαγής, σεβόμενη και προωθώντας τη δράση και την αυτοαποτελεσματικότητα. Επιπλέον, η αποχή αφορά στην εργασία μέσω των ανθρώπινων σχέσεων, αναγνωρίζοντας τη σημασία της δημιουργίας σημαντικών οικογενειακών και κοινοτικών δεσμών. Τέλος, η βιβλιογραφία για την αποχή αφορά στην ανακάλυψη και στην ανάπτυξη των δυνάμεων και των πόρων των ανθρώπων, είτε προσωπικών είτε κοινωνικών.

Αναπτύσσοντας μια παρέμβαση καθοδήγησης για νέους που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο, το Mentor+ προσπαθεί να επιφέρει θετική αλλαγή όσον αφορά την αύξηση του ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου των νέων (κρίσιμοι παράγοντες για τη διατήρηση της αποχής) και τη συμμετοχή τους στην κοινότητα. Ο μέντορας δεν είναι μια αυθεντία ή ένας ειδικός που προκαλεί την αλλαγή στο άτομο, αλλά ένας βοηθός που θα συνοδεύει και θα υποστηρίζει το άτομο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αλλαγής, προάγοντας τα κίνητρα, το δέσιμο και την επένδυση σε φιλοκοινωνική συμπεριφορά και κοινωνική ευθύνη. Η κοινωνική υπευθυνότητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της αποχής. Μέσω της κοινωνικής ευθύνης, το έργο Mentor + αναφέρεται στην αναγνώριση και αποδοχή της ευθύνης του ατόμου να συμβάλλει θετικά στην κοινωνία και να τηρεί τους κανόνες και τους νόμους της. Στο όραμά μας, με την ανάπτυξη της αίσθησης της κοινωνικής ευθύνης, οι νέοι θα

επενδύσουν περισσότερο σε φιλοκοινωνικές συμπεριφορές και θα έχουν περισσότερα κίνητρα για να προβούν σε ορισμένες επανορθώσεις. Η επανόρθωση μπορεί να περιλαμβάνει την ανάληψη ευθύνης για τις πράξεις τους, την επίδειξη μεταμέλειας και την επιδίωξη να αποκατασταθεί η βλάβη που προκλήθηκε από τις πράξεις τους. (Μέσα από τις δραστηριότητες οι νέοι θα μάθουν πώς να συμμετέχουν ενεργά στην αποκατάσταση των σχέσεων, να αποδέχονται και να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες των πράξεων τους, τόσο στον εαυτό τους όσο και στους άλλους).

Γ. Επανορθωτική Δικαιοσύνη

Ο πρωταρχικός στόχος της επανορθωτικής δικαιοσύνης είναι να παρέχει υποστηρικτικούς, καθησυχαστικούς τρόπους αντιμετώπισης του εγκλήματος, σε μια σθεναρή προσπάθεια να υποστηρίξει τα θύματα, τους δράστες και τις κοινότητες από τις βλαβερές συνέπειες του εγκλήματος (Braithwaite, 2002). Κατά μία έννοια, αγωνίζεται για την ευημερία του ατόμου και της κοινότητας ως προστατευτικός παράγοντας κατά του εγκλήματος. Η παραδοχή είναι η εξής: εάν παρέχονται επανορθωτικές, υποστηρικτικές λύσεις ως τρόπος αντιμετώπισης του εγκλήματος, τότε μειώνεται η πιθανότητα εγκληματικότητας και αυξάνεται η ευημερία του ατόμου (Morris & Young, 2000- Bouffard, Cooper, & Bergseth, 2017). Η σημασία της ευημερίας έχει επισημανθεί από τον Deiner (2009), ο οποίος περιέγραψε την ευημερία ως μια συνολική αξιολόγηση της ποιότητας ζωής ενός ατόμου. Η αξιολόγηση αυτή έχει τρία κύρια συστατικά στοιχεία:

I. Θετική γνωσιακή εκτίμηση της ζωής
II. Η εμπειρία θετικών συναισθημάτων
III. Η εμπειρία χαμηλότερων επιπέδων αρνητικής διάθεσης.

Ο αντίκτυπος στην εκτίμηση της ζωής ενός ατόμου έχει τεκμηριωθεί και από άλλες θεωρίες (Boyatzis & Akrivou, 2006- Lazarus & Folkman, 1984- Peacock & Wong, 1990) και έχει συνδεθεί άμεσα με την αίσθηση ευημερίας του ατόμου. Η εμπειρία των θετικών συναισθημάτων και η συναισθηματική ρύθμιση έχει συσχετιστεί με χαμηλότερα επίπεδα αρνητικής διάθεσης και αυξημένη ευημερία (Schutte, et.al, 2002- Sánchez-Álvarez, et.al, 2016- Bar-On, 2005). Ως εκ τούτου, η ευημερία μπορεί να συνοψιστεί ως ο βαθμός στον οποίο ένα άτομο διαθέτει επαρκείς πόρους (υλικούς και διαπροσωπικούς) για να είναι ασφαλές, υγιές και ευτυχισμένο, γεγονός που με τη σειρά του διευκολύνει την αυξημένη αίσθηση ευημερίας

και τη μείωση της εγκληματικότητας. Αυτή η σύντομη περίληψη της ευημερίας ενισχύει τις αρχές της επανορθωτικής δικαιοσύνης και προωθεί τη χρήση της στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Chitsabesan, et.al, 2006- Proctor, Linley & Maltby, 2009- Bono, et.al, 2019).

Αν και η προσωπική γνωσιακή αξιολόγηση και η συναισθηματική ρύθμιση είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία μιας αίσθησης ευημερίας και ελπίδας (Magaletta & Oliver, 1999- Seligman, 2011- Kern, et.al, 2015), οι διαπροσωπικοί και κοινωνικοί παράγοντες είναι εξίσου σημαντικοί και συμβάλλουν στην ευημερία ενός ατόμου (Hobfoll, Stevens, & Zalta 2015- Chen & Bonanno, 2020). Η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, η ασφάλεια, η οικονομική σταθερότητα, η υποστήριξη της κοινότητας, η στέγαση είναι μερικά παραδείγματα κοινωνικών παραγόντων που έχει διαπιστωθεί ότι αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την ευημερία ενός ατόμου καθώς και σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα του εγκλήματος (Morrow, 1999- Farrington, et.al, 2016- Morgan & Haglund, 2009- Nilson, 2018).

Ο Maruna (2016), κορυφαίος επιστήμονας που ασχολείται με καινοτόμα πρότυπα για την επανένταξη των παραβατών, έχει υποστηρίξει ένα «μοντέλο δικαιοσύνης που βασίζεται στην εξιλέωση», το οποίο αξιοποιεί τη συνέργεια μεταξύ της επανορθωτικής δικαιοσύνης και των προοπτικών της αποστασιοποίησης.

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Το έργο Mentor + , μέσω της προσέγγισής του στοχεύει να αξιοποιήσει την προαναφερθείσα συνέργεια του προτεινόμενου μοντέλου Maruna (2016), αναγνωρίζοντας ότι οι νέοι που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο θα πρέπει να έχουν ευκαιρίες να επιδείξουν μεταμέλεια, να αναλάβουν την ευθύνη για τις πράξεις τους και να συμμετάσχουν σε προσπάθειες επανόρθωσης (όπως αναφέρθηκε παραπάνω). Ενθαρρύνει τη μετάβαση από μια καθαρά τιμωρητική προσέγγιση, σε μια προσέγγιση που αγκαλιάζει τη δυνατότητα εξιλέωσης, δίνοντας παράλληλα έμφαση στην ένταξη και την ευημερία.

Co-funded by the European Union

mentor+

II.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

II. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Α. Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης

Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης του Bandura (1977), εκφράζει ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν μιμούμενοι αυτό που βλέπουν γύρω τους. Ως εκ τούτου, η προϋπόθεση αυτής της θεωρίας είναι ότι τα παιδιά θα μιμηθούν την εγκληματική συμπεριφορά στην οποία εκτίθενται, χωρίς να συνειδητοποιήσουν, αρχικά, την παράνομη διάσταση της συμπεριφοράς.

Η θεωρία κοινωνικής μάθησης των Bandura & Walters (1977) και η κοινωνικογνωσιακή θεωρία του Bandura (1997, 1986, 2001) αναφέρει ότι η αυτοαποτελεσματικότητα είναι μια κατασκευή που είναι δυναμική και μπορεί να αναπτυχθεί μέσω της ύπαρξης εμπειριών προσωπικής επιτυχίας, της επιτυχίας των άλλων, της θετικής ανατροφοδότησης και της ατομικής συναισθηματικής κατάστασης.

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Οι τέσσερις πηγές αυτοαποτελεσματικότητας μπορούν να αναπτυχθούν μέσω της διαδικασίας καθοδήγησης με ένα ολοκληρωμένο και διαδραστικό μοντέλο το οποίο έχει δύο κύριες συνιστώσες, δηλαδή την άμεση διδασκαλία (διαδικασία, διάφορες ειδικές οδηγίες/εκπαίδευση πάνω σε δεξιότητες) και την ενεργητική /συνεργατική μάθηση στο πρόγραμμα και τη σχέση καθοδήγησης (Carroll et.al, 2013- Aldosari, 2020). Η εξάσκηση της αυτοαποτελεσματικότητας, η διατήρηση θετικών σχέσεων με άλλους και η ύπαρξη ευκαιριών για την αντιμετώπιση των αντιξοοτήτων, συνδέονται με υψηλότερα ποσοστά ανθεκτικότητας των ατόμων (Mann, et.al, 2015). Αυτά τα ευρήματα μπορεί να δείχνουν ότι η αυτοαποτελεσματικότητα προάγει τις ευκαιρίες για τους νέους να ασκούν υψηλότερο επίπεδο ελέγχου σε διάφορες καταστάσεις, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει μια αίσθηση κυριαρχίας στη ζωή τους. Οι Steesee και οι συνεργάτες (2006) αναφέρουν ότι η αυτοαποτελεσματικότητα επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τις αντιξοότητες, επομένως μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η αυτοαποτελεσματικότητα υποστηρίζει την ανθεκτικότητα. Με την κατανόηση της επιρροής που έχει η αυτοαποτελεσματικότητα στην ανθεκτικότητα (Steese et al., 2006- Hart et al., 2016) , το μοντέλο καθοδήγησης Mentor +, μπορεί να συμβάλει στην μετατόπιση από ένα μοντέλο εξουσίας και ελέγχου, σε ένα μοντέλο που είναι επικεντρωμένο στον καθοδηγούμενο, ενισχύοντας έτσι την ανθεκτικότητα των νέων,

τις δεξιότητες λήψης αποφάσεων και την αποφυγή του εγκλήματος (Maruna, 2001- McNeill, 2012).

B. Θεωρία των οικολογικών συστημάτων

Η θεωρία των οικολογικών συστημάτων, που προτάθηκε από τον Urie Bronfenbrenner (1979; 1999), είναι ιδιαίτερα σημαντική για την κατανόηση και την ενημέρωση των προγραμμάτων παρέμβασης για την παραβατικότητα των ανηλίκων. Κατά την ανάπτυξη του έργου Mentor +, είναι ζωτικής σημασίας να κατανοηθεί η επιρροή που ασκούν πολλαπλά περιβαλλοντικά συστήματα στην ανάπτυξη, τη συμπεριφορά και την ευημερία του νέου ανθρώπου. Αναδεικνύεται η σημασία της εξέτασης διαφόρων επιπέδων επιρροής, από το άμεσο περιβάλλον (μικροσύστημα) έως τους ευρύτερους κοινωνικούς παράγοντες (εξωσύστημα και μακροσύστημα), για την κατανόηση και την αντιμετώπιση του ζητήματος της παραβατικότητας των νέων.

Το οικολογικό μοντέλο παρέχει ένα κατάλληλο πλαίσιο για την κατανόηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των διαφόρων παραγόντων και διευκολύνει την ανάπτυξη συγκεκριμένων συστάσεων για την αποτελεσματική αλληλεπίδραση με τους νέους, τις οικογένειες τους και την κοινότητα στην οποία ζουν. Εάν το έργο Mentor + πρόκειται να προωθήσει με επιτυχία την αποχή από παραβατική δράση, θα πρέπει πρώτα να αξιολογήσει την κοινωνική οικολογία προκειμένου να προσδιορίσει με ακρίβεια τους παράγοντες κινδύνου (RNR) και να χρησιμοποιήσει πολλαπλές και ολοκληρωμένες στρατηγικές παρέμβασης προκειμένου να προωθήσει την αποχή από το έγκλημα και την ευημερία. Ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή των επιπέδων που συνθέτουν αυτό το σύστημα:

Μικροσύστημα: Το μικροσύστημα αναφέρεται στο άμεσο περιβάλλον στο οποίο το άτομο αλληλεπιδρά τακτικά, όπως η οικογένεια, το σχολείο και οι ομάδες συνομηλίκων. Ως εκ τούτου, το έργο Mentor+ αναγνωρίζει τον κρίσιμο ρόλο αυτών των μικροσυστημάτων στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς ενός νέου ατόμου. Για να είναι αποτελεσματικό το έργο Mentor+ θα εξετάσει την επίδραση της οικογενειακής δυναμικής, του σχολικού περιβάλλοντος και των σχέσεων με τους συνομηλίκους στην παραβατική συμπεριφορά (βλ. για παράδειγμα τους τέσσερις σημαντικούς παράγοντες κινδύνου) και θα στοχεύσει στη βελτίωση αυτών των συστημάτων για την υποστήριξη της θετικής ανάπτυξης (αποχή από παραβατική δράση).

Μεσοσύστημα: Το μεσοσύστημα περιλαμβάνει τις συνδέσεις και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαφορετικών μικροσυστημάτων. Ένα πρόγραμμα καθοδήγησης (στην περίπτωσή μας αυτό του Mentor+) που ενημερώνεται από τη θεωρία των οικολογικών συστημάτων αναγνωρίζει τη σημασία του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων συστημάτων που εμπλέκονται στη ζωή ενός νέου ατόμου. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την προώθηση της επικοινωνίας μεταξύ γονέων και σχολείων, τη συμμετοχή κοινοτικών οργανώσεων και την προώθηση θετικών σχέσεων μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών πλαισίων για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και συνεκτικού περιβάλλοντος για το παιδί.

Εξωσύστημα: Το εξωσύστημα αναφέρεται στις κοινωνικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν έμμεσα την ανάπτυξη των νέων, όπως οι κοινοτικοί πόροι, οι κοινωνικές υπηρεσίες και το νομικό σύστημα. Το Mentor + αναγνωρίζει τον αντίκτυπο αυτών των ευρύτερων συστημάτων στη συμπεριφορά και την ευημερία ενός νέου ατόμου. Οι δραστηριότητες που χρησιμοποιούνται στο έργο μπορεί να περιλαμβάνουν την παροχή πρόσβασης σε κοινοτικούς πόρους, την προσφορά υποστηρικτικών υπηρεσιών και την υπεράσπιση πολιτικών που αντιμετωπίζουν τους υποκείμενους παράγοντες κινδύνου για την παραβατικότητα.

Μακροσύστημα: Το μακροσύστημα περιλαμβάνει το πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο στο οποίο ζει ο νέος. Το Mentor + αναγνωρίζει την επίδραση ευρύτερων κοινωνικών παραγόντων στην παραβατικότητα των ανηλίκων, όπως οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, τα πολιτισμικά πρότυπα και οι συστημικές ανισότητες (παράγοντες κινδύνου). Το Mentor + στοχεύει στην αντιμετώπιση αυτών των συστημικών παραγόντων κινδύνου προωθώντας την κοινωνική δικαιοσύνη, παρέχοντας ευκαιρίες για ανάπτυξη δεξιοτήτων και εκπαίδευση μέσω των δραστηριοτήτων που διοργανώνονται στο πρόγραμμα και μειώνοντας τα διαρθρωτικά εμπόδια που συμβάλλουν στην παραβατικότητα μέσω της διάδοσης υλικού, της δικτύωσης και της ομαδοποίησης.

Χρονοσύστημα: Το χρονοσύστημα λαμβάνει υπόψη την διάσταση του χρόνου και του ιστορικού πλαισίου στην ανάπτυξη. Το έργο Mentor + αναγνωρίζει τη δυναμική φύση της ζωής των ατόμων και τις μεταβαλλόμενες περιβαλλοντικές επιρροές που βιώνουν. Κατά συνέπεια, το έργο Mentor + λαμβάνει υπόψη την επίδραση των μεταβάσεων της ζωής, των ιστορικών γεγονότων, του ιστορικού τραύματος και των αναπτυξιακών σταδίων στον κίνδυνο παραβατικότητας και προσαρμόζει ανάλογα την εκπαίδευση και το πρόγραμμα καθοδήγησης.

Γ. Συναισθηματική Νοημοσύνη

Στα τέλη του αιώνα, η έρευνα για τη συναισθηματική νοημοσύνη (EI) έχει εξελιχθεί. Έχουν αναπτυχθεί πολυάριθμες θεωρίες, μοντέλα και μετρήσεις και υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ότι η EI προβλέπει σημαντικά αποτελέσματα στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, των σχέσεων και του χώρου εργασίας.

Οι Salovey και Mayer, στο γνωστό άρθρο τους που δημοσιεύθηκε το 1990, δημιούργησαν τον πρώτο επίσημο ορισμό της συναισθηματικής νοημοσύνης: «την ικανότητα να παρακολουθεί κανείς τα δικά του συναισθήματα και τα συναισθήματα των άλλων, να κάνει διάκριση μεταξύ των συναισθημάτων και να χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες για να καθοδηγεί τη σκέψη και τη συμπεριφορά του» (Salovey & Mayer, 1990, σ. 189).

Η συναισθηματική μας ζωή μπορεί να θεωρηθεί ως μια συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων συστημάτων της Οικολογικής θεωρίας (Bronfenbrenner, 1999). Η συναισθηματική νοημοσύνη μπορεί να θεωρηθεί ως το φίλτρο μεταξύ αυτών των συστημάτων. Αυτό το φίλτρο λειτουργεί με τα εξής:

- Αναγνώριση των συναισθημάτων (-τα δικά μας και των άλλων),
- Κατανόηση/συνειδητοποίηση των αιτιών και των συνεπειών των συναισθημάτων,
- Επισήμανση των συναισθημάτων (με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια),
- Έκφραση των συναισθημάτων (κατά προτίμηση κατάλληλα),
- Διαχείριση/Ρύθμιση των συναισθημάτων (ιδίως εκείνων που δεν εκφράζονται κατάλληλα).

Λόγω της δημοτικότητας της συναισθηματικής νοημοσύνης, υπάρχει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση της σημασίας της αντίληψης, κατανόησης, χρήσης και διαχείρισης των συναισθημάτων στις ατομικές ενέργειες και στις ομαδικές αλληλεπιδράσεις (Mayer, Salovey & Caruso, 2008). Υπάρχει τεκμηριωμένη σχέση μεταξύ της χαμηλής συναισθηματικής νοημοσύνης και της νεανικής παραβατικότητας (García-Sancho, Salguero, & Fernández-Berrocal, 2014- Castillo et.al, 2013). Έχει αποδειχθεί σαφώς από το μοντέλο CBT (Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία) ότι οι σκέψεις, τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές συνδέονται (Lipsey, 2009- Vaske, Galyean, & Cullen, 2011). Κατά συνέπεια, η ανάπτυξη της

συναισθηματικής νοημοσύνης είναι υψίστης σημασίας για την αποκατάσταση και την ένταξη των νέων που εμπλέκονται στη δικαιοσύνη.

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Το Mood Meter είναι ένα εργαλείο που αναπτύχθηκε από το Κέντρο Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Πανεπιστημίου Yale στις Ηνωμένες Πολιτείες. Έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει άτομα όλων των ηλικιών να μάθουν να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα (τα δικά τους και των άλλων) και να αναπτύσσουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση (διαχείριση, ρύθμιση, προώθηση) αυτών των συναισθημάτων. Αυτό το εργαλείο έχει τη δυνατότητα να δώσει στους νέους στο πλαίσιο του έργου Mentor + μια «γλώσσα» για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. (Brackett, Rivers, Reyes, & Salovey, 2012- Brackett, & Rivers, 2014).

Ας φανταστούμε το Mood Meter ως ένα τετράγωνο που χωρίζεται σε τέσσερα τεταρτημόρια: ΚΟΚΚΙΝΟ-ΜΠΛΕ-ΚΙΤΡΙΝΟ-ΠΡΑΣΙΝΟ, καθένα από τα οποία αντιπροσωπεύει ένα διαφορετικό σύνολο συναισθημάτων. Αυτά τα συναισθήματα ομαδοποιούνται με βάση το επίπεδο ευχαρίστησης και ενέργειας.

Τα τέσσερα τεταρτημόρια:

Κόκκινη ζώνη (υψηλά επίπεδα ενέργειας, χαμηλή ευχαρίστηση): ενοχλημένος, εκνευρισμένος, ανήσυχος, δύστροπος, νευρικός, προβληματισμένος, θυμωμένος, πανικόβλητος, αγχωμένος, ανήσυχος, κ.λπ..

Μπλε ζώνη (χαμηλά επίπεδα ενέργειας, χαμηλή ευχαρίστηση): απαθής, βαριεστημένος, λυπημένος, δυστυχισμένος, καταθλιπτικός, εξαντλημένος, απελπισμένος, λυπημένος, απογοητευμένος, κ.λπ.

Κίτρινη Ζώνη (υψηλά επίπεδα ενέργειας, υψηλή ευχαρίστηση): ευχάριστος, ευτυχισμένος, χαρούμενος, αισιόδοξος, συγκεντρωμένος, παιχνιδιάρης, ενθουσιασμένος, εμπνευσμένος, περήφανος, κ.λπ.

Πράσινη ζώνη (χαμηλά επίπεδα ενέργειας, υψηλή ευχαρίστηση): ήρεμος, ασφαλής, ευγνώμων, ικανοποιημένος, αγαπητός, ισορροπημένος, άνετος, ανέμελος, γαλήνιος, κ.λπ.

Co-funded by the European Union

mentor+

III. ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

III. ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Α. Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία (CBT)

Μια θεραπευτική παρέμβαση που χρησιμοποιείται ευρέως στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Landenberger & Lipsey, 2005) είναι η γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία (CBT). Ως ένας από τους πυλώνες του μοντέλου RNR (Clark, 2010), οι μέθοδοι CBT χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της εξατομικευμένης παρέμβασης (π.χ. στόχευση σε φιλοεγκληματικές συμπεριφορές) αφού εκτιμηθεί το επίπεδο κινδύνου και εντοπιστούν οι εγκληματογενείς ανάγκες.

Όπως υποδηλώνει το όνομα, η CBT (Γνωσιακή Συμπεριφορική Θεραπεία) αντανακλά τη συγχώνευση δύο ιστορικών ψυχοθεραπευτικών κατευθύνσεων: της συμπεριφορικής και της γνωσιακής θεραπείας. Πρόκειται για μια δομημένη, χρονικά περιορισμένη, προσανατολισμένη στο πρόβλημα θεραπευτική προσέγγιση που έχει εφαρμοστεί σε ένα ευρύ φάσμα διαταραχών, συμπεριλαμβανομένης της κατάθλιψης, των αγχωδών διαταραχών, των διαταραχών προσωπικότητας και μιας σειράς άλλων εστιασμένων προβλημάτων (Thoma et al., 2015). Με πάνω από 60 χρόνια έρευνας και ανάπτυξης που επικεντρώνονται στη δημιουργία μιας ισχυρής βάσης τεκμηρίων, η CBT έχει καταστεί κυρίαρχη δύναμη στην ψυχοθεραπεία σε μεγάλο μέρος του κόσμου (Rice, 2015).

Στο πλαίσιο της CBT υπάρχουν διαφορετικές θεραπευτικές προσεγγίσεις, όπως η ορθολογική συναισθηματική θεραπεία συμπεριφοράς, η γνωσιακή θεραπεία, η αυτοδίδακτη εκπαίδευση, η θεραπεία επίλυσης προβλημάτων, η θεραπεία σχημάτων και η ομάδα θεραπειών «τρίτου κύματος» που συνδέεται συχνότερα με τη θεραπεία αποδοχής και δέσμευσης. Στον πυρήνα τους, αυτές οι προσεγγίσεις μοιράζονται ένα σύνολο υποθέσεων: 1) οι γνωσιακές διεργασίες επηρεάζουν τη συμπεριφορά, 2) οι γνωσιακές διεργασίες μπορούν να παρακολουθούνται και να τροποποιούνται, 3) η επιθυμητή αλλαγή συμπεριφοράς μπορεί να επηρεαστεί μέσω της γνωσιακής αλλαγής (Dozois et al., 2019). Η βασική παραδοχή της CBT είναι ότι οι σκέψεις, τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές συνδέονται στενά και ότι όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν καθοριστικά την ευημερία ενός ατόμου.

Μια από τις πιο εξέχουσες προσωπικότητες στον τομέα της CBT είναι ο Aaron Beck, ο ιδρυτής της γνωσιακής θεραπείας (Thoma et al., 2015). Σε γενικές γραμμές, το μοντέλο του Beck υποστηρίζει ότι οι δυσπροσαρμοστικές γνωσιακές αντιλήψεις συμβάλλουν στη διατήρηση της

συναισθηματικής δυσφορίας και των προβληματικών συμπεριφορών. Οι γνωσιακές αντιλήψεις εμφανίζονται σε διαφορετικά επίπεδα: στο επιφανειακό επίπεδο, οι αυτόματες σκέψεις είναι εκείνες που τρέχουν γρήγορα στη ροή της καθημερινής σκέψης συνήθως ασυνείδητα (π.χ. «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστά»), ενώ στο βαθύτερο επίπεδο είναι τα σχήματα ή οι βασικές πεποιθήσεις για τον εαυτό, τους άλλους και τον κόσμο (π.χ. «Είμαι αβοήθητος», «Κανείς δεν με συμπαθεί», «Ο κόσμος είναι ένα επικίνδυνο μέρος»). Επομένως, η έμφαση της θεραπείας δίνεται στην εξέταση και την αμφισβήτηση των δυσλειτουργικών σκέψεων και πεποιθήσεων του ατόμου και στην εδραίωση πιο προσαρμοστικών, μέσω της διαδικασίας που είναι γνωστή ως γνωσιακή αναδιάρθρωση ή γνωσιακή αναδόμηση (Beck, 2021). Μέσω της αλλαγής αυτών των δυσπροσαρμοστικών γνωσιακών μοτίβων, είναι δυνατόν να μεταβληθεί η συναισθηματική και συμπεριφορική λειτουργία, οδηγώντας σε πιο κατάλληλη, φιλοκοινωνική συμπεριφορά.

Μια άλλη πασίγνωστη προσωπικότητα της CBT είναι ο Albert Ellis. Το μοντέλο REBT (Ellis, 1964- Ellis, 1994) ABC είναι ένα θεμελιώδες πλαίσιο γνωσιακής-συμπεριφορικής θεραπείας που βοηθά στην κατανόηση και ανάλυση της συμπεριφοράς εξετάζοντας τη σύνδεση μεταξύ σκέψεων, συναισθημάτων και πράξεων. Το μοντέλο βασίζεται στην παραδοχή ότι οι σκέψεις μας (A) σχετικά με ένα συγκεκριμένο γεγονός ή κατάσταση οδηγούν σε συναισθηματικές και φυσιολογικές αντιδράσεις (B), οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν τις συμπεριφορικές μας αντιδράσεις (C). Εντοπίζοντας και αμφισβητώντας τις υποκείμενες σκέψεις και πεποιθήσεις, τα άτομα μπορούν να τροποποιήσουν τις συναισθηματικές και συμπεριφορικές αντιδράσεις τους.

Το μοντέλο ABC αντιπροσωπεύει:

A - Γεγονός ενεργοποίησης	B - Πεποιθήσεις	C - Συνέπειες

Αναφέρεται στο συγκεκριμένο γεγονός ή κατάσταση που πυροδοτεί μια συναισθηματική ή συμπεριφορική αντίδραση. Μπορεί να είναι ένα εξωτερικό γεγονός ή μια εσωτερική σκέψη ή ανάμνηση.	Πρόκειται για τις σκέψεις, τις ερμηνείες ή τις πεποιθήσεις που έχουν τα άτομα σχετικά με το γεγονός ενεργοποίησης. Οι πεποιθήσεις μπορεί να είναι λογικές ή παράλογες, επηρεάζοντας τις συναισθηματικές και φυσιολογικές αντιδράσεις	Οι συνέπειες αντιπροσωπεύουν τις συναισθηματικές και συμπεριφορικές αντιδράσεις που προκαλούνται από το γεγονός ενεργοποίησης και επηρεάζονται από τις πεποιθήσεις. Αυτό περιλαμβάνει τη συναισθηματική κατάσταση του ατόμου, τις φυσιολογικές αντιδράσεις και τις επακόλουθες συμπεριφορές.
Π.χ.: Να μην μπορείς να λύσεις μια άσκηση στο σχολείο	Είμαι αποτυχημένος	Ντροπή, αυτοκριτική, άγχος, θλίψη, θυμός Μπορεί να ξεσπάσει σε συμμαθητές στο διάλειμμα, να βρίζει τον δάσκαλο

Μέσω του μοντέλου ABC, οι νέοι θα μάθουν πώς να εντοπίζουν και να αμφισβητούν τις παράλογες πεποιθήσεις (ψέματα, αναλήθειες για τον εαυτό τους και τους άλλους), π.χ.: Το μοντέλο ABC επιτρέπει στα άτομα να κατανοήσουν τις γνωστικές διαδικασίες που συμβάλλουν στις συναισθηματικές και συμπεριφορικές αντιδράσεις τους. Με την εξέταση των υποκείμενων πεποιθήσεων και την αμφισβήτηση των παράλογων ή μη χρήσιμων σκέψεων, οι νέοι μπορούν να αναπτύξουν πιο ρεαλιστικούς και προσαρμοστικούς (πλεονεκτικούς) τρόπους ερμηνείας των γεγονότων, οδηγώντας σε πιο θετικά συναισθηματικά και συμπεριφορικά αποτελέσματα.

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Η ενσωμάτωση των προσεγγίσεων της CBT στο μοντέλο κατάρτισης είναι θεμελιώδης για την έναρξη των διαδικασιών αλλαγής της δευτερογενούς αποχής που συνδέουν την αναδιάρθρωση των σκέψεων, των συναισθημάτων και των προτύπων συμπεριφοράς με την αναδιοργάνωση της ταυτότητας του ατόμου (Maruna, 2001). Οι προσεγγίσεις της Γνωσιακής Συμπεριφορικής

Θεραπείας μπορούν να είναι ευεργετικές για την προώθηση της δευτερογενούς αντίσταση, η οποία αναφέρεται στη διαρκή παύση της εγκληματικής συμπεριφοράς αφού ένα άτομο έχει ήδη εμπλακεί στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης (Συντήρηση από την άποψη του μετα-θεωρητικού μοντέλου αλλαγής). Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η CBT εστιάζει στη σύνδεση μεταξύ σκέψεων, συναισθημάτων και συμπεριφορών, με στόχο την αντιμετώπιση και τροποποίηση των δυσπροσαρμοστικών προτύπων σκέψης και συμπεριφοράς που συμβάλλουν στην παραβατικότητα. Ορισμένοι από τους τρόπους με τους οποίους οι μέθοδοι CBT που ενσωματώνονται στο έργο Mentor+ έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν τη δευτερογενή αποφυγή είναι: η ανάπτυξη δεξιοτήτων (στρατηγικές αντιμετώπισης και δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων), η πρόληψη της υποτροπής και η αντιμετώπιση των παραγόντων κινδύνου μέσω διαφόρων μεθόδων γνωσιακής αναδόμησης (Lopez-Humphrey, 2018- Menon & Cheung, 2018), προκειμένου να αλλάξουν διάφορες δυσπροσαρμοστικές πεποιθήσεις για τον εαυτό τους (π.χ. αυτοκριτική) ή τους άλλους (υπεργενίκευση π.χ.: όλοι θέλουν να με καταστρέψουν).

B. Θεραπεία εστιασμένη στη συμπόνια (CFT)

Η θεραπεία που εστιάζει στη συμπόνια (CFT) είναι μια όλο και πιο δημοφιλής θεραπευτική διαδικασία (Gilbert, 2010; Gilbert, 2017). Πρόκειται για μια ολιστική και ενοποιητική προσέγγιση που έχει ως στόχο να προσφέρει συμπόνια στον ανθρώπινο πόνο. Σύμφωνα με τη θεραπεία που εστιάζει στη συμπόνια (CFT), οι άνθρωποι με υψηλά επίπεδα ντροπής και αυτοκριτικής μπορεί να έχουν τεράστιες δυσκολίες στο να είναι ευγενικοί με τους άλλους και ελαστικοί και συμπονετικοί με τον εαυτό τους (Gilbert, 2017). Επίσης, το ιστορικό κακοποίησης ενός ατόμου, μπορεί να αποτελεί τον πυρήνα του αισθήματος ντροπής και αυτοκριτικής (Andrews & Bota, 2010- Gilbert, 2005). Τα άτομα με τέτοιου είδους εμπειρίες μπορεί να γίνουν πολύ ευαίσθητα στην απόρριψη και την κριτική και πιθανόν να γίνουν επιρρεπή στην επίθεση σε άλλους και στον εαυτό τους. Αρχίζουν να βλέπουν τον κόσμο ως ένα εχθρικό μέρος όπου η συμπόνια εκλαμβάνεται ως αδυναμία. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να γίνει όλο και πιο δύσκολο για τα άτομα που είναι επιρρεπή σε υψηλά επίπεδα ντροπής και αυτοκριτικής, να δημιουργήσουν αισθήματα ζεστασιάς, ασφάλειας ή ικανοποίησης στη σχέση τους με τους άλλους και τον εαυτό τους (Gilbert, 2005- Gilbert, 2010). Όλοι οι άνθρωποι μοιραζόμαστε μια κοινή ανάγκη να αναπτύξουμε θετική εκτίμηση για τον εαυτό μας στο μυαλό των συνομηλίκων μας. Όταν αισθανόμαστε παραμελημένοι, υποτιμημένοι, κακοποιημένοι, τείνουμε να γινόμαστε ευάλωτοι στη ντροπή (μπορεί να κλεινόμαστε στον εαυτό μας), στην

αυτοκριτική (εσωτερικεύουμε την κριτική των άλλων) και τελικά γινόμαστε ευάλωτοι στις απειλές (αντιδράσεις φυγής, μάχης, πάγωμα) (Gilbert, 2017).

Σύμφωνα με την CFT (Gilbert, 2015), οι άνθρωποι μπορούν να καταφύγουν σε τρία συστήματα ρύθμισης των συναισθημάτων: το σύστημα απειλής (προστασία), το σύστημα κίνησης (κίνητρα), το εφησυχαστικό σύστημα (ρυθμός και ασφάλεια). Το τελευταίο έχει καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση δημιουργίας στενών διαπροσωπικών σχέσεων και στην ικανότητα να εφησυχάζει ο ένας τον άλλον, σε βαθμό που είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη και τη διατήρηση του αισθήματος της συμπόνιας.

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Το πρόγραμμα καθοδήγησης Mentor+, συνιστά την εκπαίδευση της αυτοσυμπόνιας ως έναυσμα για την ανάπτυξη συμπόνιας προς τους άλλους. Η θεραπεία που εστιάζει στη συμπόνια (CFT) (Gilbert, 2005) προέκυψε από τις εξελίξεις στο πλαίσιο του κινήματος Γνωσιακής Συμπεριφορικής Θεραπείας (CBT), αλλά ξεχωρίζει λόγω της εξελικτικής της βάσης και της εστίασής της στην προώθηση των κινήτρων συμπόνιας στα άτομα.

Οι νέοι που εμπλέκονται σε παραβατική συμπεριφορά συχνά παλεύουν με συναισθηματικές δυσκολίες, όπως ο θυμός, η ντροπή, η ενοχή και η χαμηλή αυτοεκτίμηση (Hofmann & Jeffries, 2022- Gold, Sullivan & Lewis, 2011- Gilbert, 2014- Braithwaite & Mugford, 1994). Η CFT (Gilbert, 2014- Gilbert, 2015) βοηθά τους νέους να αναπτύξουν αυτοσυμπόνια και κατανόηση απέναντι στις συναισθηματικές τους εμπειρίες, προάγοντας τη συναισθηματική ρύθμιση και μειώνοντας την πιθανότητα προσφυγής σε παραβατικές συμπεριφορές ως τρόπο αντιμετώπισης.

Η CFT δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της συμπόνιας προς τον εαυτό μας και τους άλλους. Με την καλλιέργεια της συμπόνιας, οι νέοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν βαθύτερη κατανόηση του αντίκτυπου των πράξεων τους στους άλλους και να αναπτύξουν ισχυρότερα κίνητρα για να εμπλακούν σε φιλοκοινωνικές συμπεριφορές. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση της παραβατικότητας και στην δημιουργία θετικών κοινωνικών σχέσεων. Πολλοί νέοι που εμπλέκονται σε παραβατική συμπεριφορά βιώνουν υψηλά επίπεδα αυτοκριτικής και ντροπής, γεγονός που μπορεί να διαιωνίσει έναν κύκλο αρνητικών συμπεριφορών (Wang et.al, 2017- Jativa & Cerezo, 2014). Για παράδειγμα, τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει με πολλή κριτική μπορεί να έχουν υπερβολικά κίνητρα για να ευχαριστήσουν τους άλλους (χαμηλή

αντίσταση στην πίεση των συνομηλίκων, συμμορίες) σε μια προσπάθεια να αποφύγουν την κριτική και την έλλειψη αυτοπεποίθησης και να αισθάνονται ανεξάρτητα- είναι ευάλωτα σε συναισθήματα άγχους, μοναξιάς και κατάθλιψης. Άλλα παιδιά μπορεί να αναπτύσσουν πιο επιθετικές άμυνες- θυμώνουν γρήγορα και μπορεί να απειλούν τους άλλους αν τους ασκείται κριτική (εκφοβισμός, καυγάδες κ.λπ.). Η CFT βοηθά τους νέους να αναγνωρίσουν και να αμφισβητήσουν τις αυτοκριτικές σκέψεις και πεποιθήσεις, καλλιεργώντας την αυτοσυμπόνια και την αυτοαποδοχή. Με την αντιμετώπιση αυτών των υποκείμενων συναισθημάτων, η CFT μπορεί να σπάσει τον κύκλο της ντροπής και να μειώσει την πιθανότητα εμπλοκής σε παραβατική συμπεριφορά ως τρόπο αυτοτιμωρίας (είμαι άχρηστος), αυτοκριτικής (είμαι κακός) ή αναζήτησης αποδοχής (δεν είμαι ικανός να αγαπηθώ).

Η CFT παρέχει στους νέους στρατηγικές και μεθόδους για να ρυθμίζουν αποτελεσματικά τα συναισθήματά τους. Με την ενσωμάτωση μεθόδων όπως η ενσυνειδητότητα (Morley, 2018), η συναισθηματική επίγνωση και η ρύθμιση των συναισθημάτων, στο πλαίσιο του έργου Mentor+, οι νέοι μπορούν να αναπτύξουν υγιέστερους μηχανισμούς αντιμετώπισης συναισθημάτων και να μειώσουν την παρορμητική ή αντιδραστική συμπεριφορά. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την πρόληψη ή τη διαχείριση καταστάσεων που μπορεί να οδηγήσουν σε εγκληματικές ενέργειες.

Η θεραπεία που εστιάζει στη συμπόνια (CFT) βοηθά τους νέους να αναπτύξουν μια θετική εικόνα του εαυτού τους και να καλλιεργήσουν μια συμπονετική και στοργική ταυτότητα. Το έργο Mentor + μέσα από διάφορες δραστηριότητες εστιασμένες στη συμπόνια θα βοηθήσει τους νέους να διερευνήσουν τις προσωπικές τους αξίες, τα δυνατά σημεία και τους στόχους τους. Ως αποτέλεσμα, οι νέοι έχουν τη δυνατότητα να έρθουν πιο κοντά στο νόημα και το σκοπό της ζωής τους, γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει ως προστατευτικός παράγοντας έναντι της παραβατικής συμπεριφοράς.

Η CFT μπορεί να βοηθήσει τους νέους που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο, μέσω της συμπόνιας προς τους άλλους, να ενισχύσουν τις σχέσεις με τους φροντιστές, τους μέντορες και τους συνομηλίκους, καλλιεργώντας την αίσθηση της υποστήριξης και του ανήκειν (Neff, Rude, & Kirkpatrick, 2007). Αυτή η αυξημένη συμπόνια προς τον εαυτό του και τους άλλους θα αντικρούσει/καταπολεμήσει διάφορες διαστρεβλώσεις που μπορεί να ταλαιπωρούν τον εσωτερικό διάλογο ενός νέου (είμαι αποτυχημένος, κανείς δεν με αγαπάει, όλοι οι άνθρωποι με μισούν, κανείς δεν με θέλει κ.λπ.). Αυτές οι σχέσεις μπορούν να παρέχουν προστατευτικούς

παράγοντες κατά της παραβατικότητας και να συμβάλλουν στη συνολική ευημερία του ατόμου (μειώνει την αυτοκριτική).

Γ. Παρακινητικές Συνεντεύξεις

Οι Παρακινητικές Συνεντεύξεις (MI), που αναπτύχθηκαν από τους ψυχοθεραπευτές Stephen Rollnick και William R. Miller τη δεκαετία του 1980, είναι μια τεκμηριωμένη προσέγγιση για τη διευκόλυνση της διαδικασίας της αλλαγής βοηθώντας τους πελάτες να διερευνήσουν και να επιλύσουν την αμφιθυμία. Η προσέγγιση MI μπορεί να οριστεί ως

> ένα συνεργατικό, προσανατολισμένο στους στόχους τρόπο επικοινωνίας με ιδιαίτερη προσοχή στη γλώσσα της αλλαγής. Έχει σχεδιαστεί για να ενισχύσει τα προσωπικά κίνητρα και τη δέσμευση για έναν συγκεκριμένο στόχο, με την ανάδειξη και διερεύνηση των λόγων του ίδιου του ατόμου για αλλαγή μέσα σε μια ατμόσφαιρα αποδοχής και συμπόνιας (Miller & Rollnik, 2013, σ. 29).

Η γενική φιλοσοφία της MI είναι ότι οι άνθρωποι προσεγγίζουν την αλλαγή με διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας, επομένως ο θεραπευτής θεωρείται μάλλον αυτός που διευκολύνει την διαδικασία παρά ο ειδικός, βοηθώντας τους πελάτες να συνειδητοποιήσουν τις επιπτώσεις της αλλαγής (Lundahl et al., 2010). Η νοοτροπία της MI χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα στοιχεία: **σύμπραξη** - μια ενεργή διαδικασία συνεργασίας μεταξύ δύο ειδικών (του θεραπευτή και του θεραπευόμενου), **επίκληση** - ανάδειξη όσων είναι ήδη διαθέσιμα στο άτομο (πόροι, κίνητρα και δεξιότητες για αλλαγή), **αποδοχή** - υιοθέτηση μιας μη επικριτικής στάσης απέναντι στο άτομο, σεβασμός της αυτονομίας και της αυτοκατεύθυνσης του ατόμου, **συμπόνια** - ενεργή επιδίωξη της ευημερίας και της ευεξίας του ατόμου με ανιδιοτελή τρόπο, δίνοντας προτεραιότητα στις ανάγκες του (Miller & Rollnik, 2013).

Η πρακτική της MI διέπεται από τέσσερις βασικές αρχές (Rollnick & Allison, 2004):

1. **Έκφραση ενσυναίσθησης**. Ακολουθώντας μια προσωποκεντρική προσέγγιση, η ενσυναισθητική ακρόαση αποτελεί θεμελιώδη αρχή της MI για την οικοδόμηση σχέσης και τη διασφάλιση ότι ο επαγγελματίας κατανοεί τι παρακινεί το άτομο, καθώς και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κατάστασής του.
2. **Ανάπτυξη διαφοράς**. Ο θεραπευτής θα πρέπει να βοηθήσει στη διαδικασία αντιδιαστολής μεταξύ των πιο βαθιά ριζωμένων αξιών και φιλοδοξιών του ατόμου και των σημερινών προβληματικών συμπεριφορών του (π.χ. να διερευνήσει τους τρόπους

με τους οποίους οι σημερινές αποκλίνουσες συμπεριφορές έρχονται σε σύγκρουση με την επιθυμία να «είναι καλός»). Αυτή η δυσάρεστη συνειδητοποίηση θεωρείται ως καταλύτης για αλλαγή.

3. **Κατανόηση της αντίστασης.** Αυτή η αρχή τονίζει την ανάγκη να ανοίξουμε το χώρο για την απροθυμία του πελάτη να προβεί σε αλλαγές, σεβόμενοι τις αποφάσεις του ίδιου του ατόμου, αντί να επιχειρηματολογήσουμε για την αλλαγή χρησιμοποιώντας αμυντικές ή επιθετικές τεχνικές συμβουλευτικής.
4. **Υποστήριξη της αυτοαποτελεσματικότητας**. Η υποστήριξη της πίστης του ατόμου στην ικανότητά του να αλλάξει αναγνωρίζεται ως κρίσιμη για τις επιτυχείς προσπάθειες αλλαγής.

Αποτελώντας μια από τις πιο δημοφιλείς προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αλκοολισμού (Rollnick & Allison, 2004), η MI παρουσιάζει ισοδύναμα ή καλύτερα αποτελέσματα από άλλες θεραπείες, όπως η CBT ή η φαρμακοθεραπεία, στη μείωση της χρήσης αλκοόλ και ναρκωτικών σε ενήλικες (Burke et al., 2003- Hettema et al., 2005- Lundahl et al., 2010) και εφήβους (Jensen et al., 2011). Μελέτες υποστηρίζουν επίσης την αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης στη μείωση άλλων προβλημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένου του καπνίσματος (Gray et al., 2005), του τζόγου (Lundahl et al., 2010), των σεξουαλικών συμπεριφορών υψηλού κινδύνου (Fisher et al., 2006) και στην ευνοϊκή μεταχείριση και τη συμμόρφωση με τη φαρμακευτική αγωγή (Swanson et al., 1999). Υπάρχει επίσης ένας αυξανόμενος όγκος θεωριών και ερευνών που υποδηλώνουν ότι η MI μπορεί να είναι αποτελεσματική στη θεραπεία ψυχολογικών διαταραχών όπως το άγχος, η κατάθλιψη, η PTSD, ο αυτοκτονικός ιδεασμός, η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, οι διατροφικές διαταραχές και τα τυχερά παιχνίδια (Arkowitz *et al*., 2015).

Συνάφεια με το έργο Mentor+

Οι μέθοδοι MI σε συνδυασμό με το θεωρητικό μοντέλο της αλλαγής παρέχουν μια χρήσιμη τεχνική για τον προσδιορισμό των πρωτογενών και δευτερογενών αγαθών στο GLM (που εξηγήθηκε παραπάνω), και την εξεύρεση κοινωνικών, νόμιμων μέσων για την επίτευξη αυτών των στόχων. Υπό τη σκοπιά του RNR, και πιο συγκεκριμένα της αρχής της Ανταπόκρισης, οι τεχνικές MI μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό και τη διαμόρφωση του

τρόπου με τον οποίο το άτομο αλληλεπιδρά με το περιβάλλον και μπορούν να καλύψουν ένα εύρος παραγόντων και καταστάσεων.

Στο πλαίσιο της σχέσης καθοδήγησης, η ΜΙ μπορεί να παρέχει έναν ασφαλή και μη συγκρουσιακό χώρο για τη διερεύνηση και την κατανόηση της αμφιθυμίας. Ο μέντορας μπορεί να βοηθήσει τους νέους να εξετάσουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της συνέχισης της εγκληματικής τους συμπεριφοράς και τα πιθανά οφέλη της αποστασιοποίησης. Με τη διερεύνηση της αμφιθυμίας, η ΜΙ μπορεί να βοηθήσει τους νέους να επιλύσουν αντικρουόμενα συναισθήματα και κίνητρα, καθιστώντας τους έτοιμους για αλλαγή.

Με τη χρήση τεχνικών ΜΙ, το έργο Mentor+ θα βοηθήσει τους νέους να εντοπίσουν και να ενισχύσουν τα εσωτερικά κίνητρα για την αποχή από παραβατική δράση. Μέσω των τεχνικών ΜΙ και της ενσυναίσθησης, το έργο Mentor+ ελπίζει να συνδέσει τους νέους με τις δικές τους αξίες, στόχους και φιλοδοξίες, με τελικό στόχο την ενίσχυση των κινήτρων τους για αλλαγή.

Χρησιμοποιώντας τεχνικές ΜΙ, το πρόγραμμα καθοδήγησης Mentor+, προσπαθεί να βοηθήσει τους νέους να εντοπίσουν τα δυνατά τους σημεία, τις δεξιότητες και τις επιτυχίες του παρελθόντος, και τα χρησιμοποιεί ως βάση για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην ικανότητά τους να απέχουν από την εγκληματική συμπεριφορά. Στο πλαίσιο της σχέσης καθοδήγησης, ο μέντορας και ο νέος υποστηρίζουν συνεργατικά την ανάπτυξη ενός ρεαλιστικού σχεδίου για την αλλαγή και την επίλυση τυχόν πιθανών εμποδίων, ενώ προωθούν και τονίζουν συνεχώς τη σημασία της αυτονομίας και της αυτοαποτελεσματικότητας απέναντι σε διάφορα επίπεδα αντίστασης, χρησιμοποιώντας συμπόνια και κατανόηση.

Σχήματα:

Σχήμα 1. Η Πολυδιάστατη Προσέγγιση του Έργου Mentor+*: Προώθηση της Θετικής Αλλαγής και της Ευημερίας σε Νέους Παραβάτες*

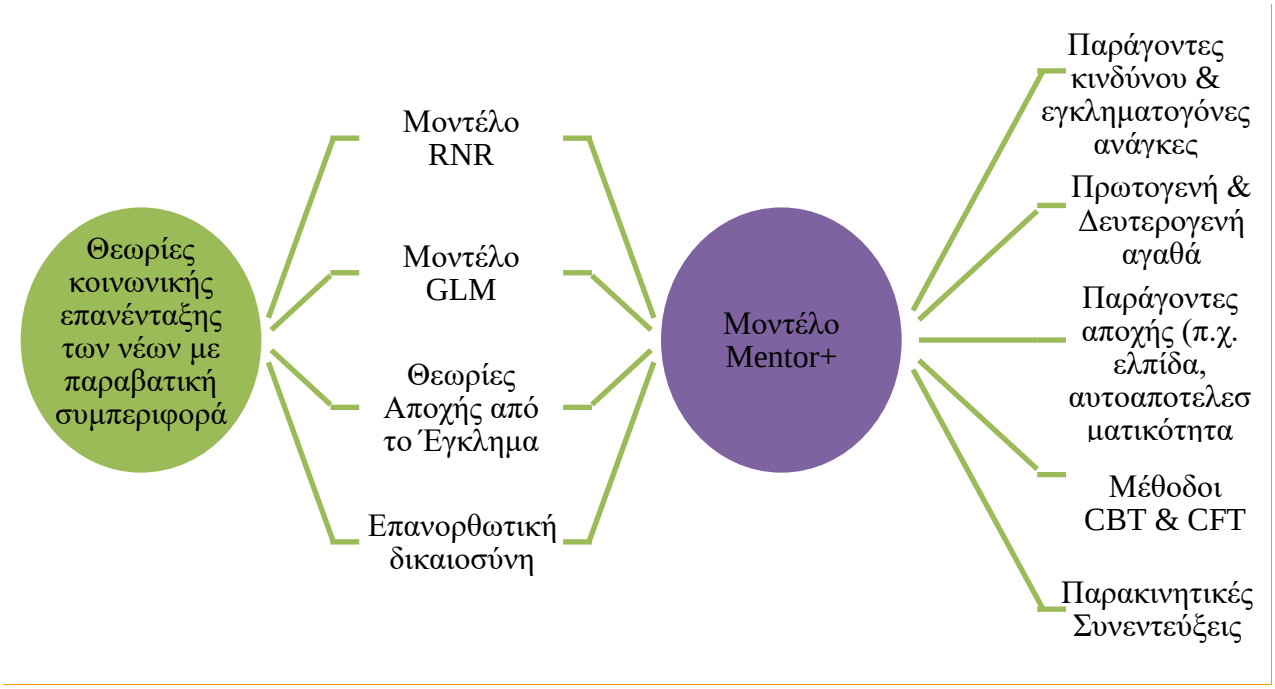

Σχήμα 2. Οι βασικοί άξονες του μοντέλου Mentor+

Πλαίσιο RNR, GLM & αποχής: *μείωση του κινδύνου υποτροπής και προώθηση της αποχής από παραβατική δράση και της ευημερίας.*

Βιβλιογραφικές ναφορές

Albright, J. N., Hurd, N. M., & Hussain, S. B. (2017). Applying a social justice lens to youth mentoring: A review of the literature and recommendations for practice. *American journal of community psychology*, *59*(3-4), 363-381**.**

Aldosari, F. F., Aldaihan, M. A., & Alhassan, R. A. (2020). Availability of ISTE Digital Citizenship Standards among Middle and High School Students and Its Relation to Internet Self-Efficacy. Journal of education and learning, 9(5), 59-74.

Andrews, D. A., Bonta, J., & Hoge, R. D. (1990). Classification for effective rehabilitation: Rediscovering psychology. *Criminal justice and Behavior*, *17*(1), 19-52.

Andrews, D. A., Bonta, J., & Wormith, J. S. (2006). The recent past and near future of risk and/or need assessment. *Crime & Delinquency*, *52*(1), 7–27.

Arkowitz, H., Miller, W. R., & Rollnick, S. (Eds.). (2015). *Motivational interviewing in the treatment of psychological problems* (2nd ed.). The Guilford Press.

Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action. Englewood Cliffs, NJ, 1986(23-28).

Bandura, A. (1997). Self- efficacy: The exercise of control. New York: Freeman

Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. Annual review of psychology, 52(1), 1-26

Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). Social learning theory (Vol. 1). Prentice Hall: Englewood Cliffs.

Bar-On, R. (2005). The impact of emotional intelligence on subjective well-being. Perspectives in Education, 23(1), 41-62.

Beck, J. (2021). Cognitive behavior therapy: basics and beyond (3rd ed.). New York: The Guilford Press.

Besemer, S., Farrington, D. P., & Bijleveld, C. C. (2017). Labeling and intergenerational transmission of crime: The interaction between criminal justice intervention and a convicted parent. *PLoS ONE, 12*(3).

Bono, G., Froh, J. J., Disabato, D., Blalock, D., McKnight, P., & Bausert, S. (2019). Gratitude's role in adolescent antisocial and prosocial behavior: A 4-year longitudinal investigation. The Journal of Positive Psychology, 14(2), 230-243.

Bonta, J. and Andrews, D.A. (2017) The Psychology of Criminal Conduct, 6th edn, New York: Routledge.

Bouffard, J., Cooper, M., & Bergseth, K. (2017). The effectiveness of various restorative justice interventions on recidivism outcomes among juvenile offenders. Youth violence and juvenile justice, 15(4), 465-480.

Boyatzis, R. E., & Akrivou, K. (2006). The ideal self as the driver of intentional change. Journal of management development, 25(7), 624-642.

Braithwaite, J., & Mugford, S. (1994). Conditions of successful reintegration ceremonies: Dealing with juvenile offenders. *The British journal of criminology*, *34*(2), 139-171.

Bronfenbrenner, U. (1999). Environments in developmental perspective: Theoretical and operational models. In Measuring environment across the life span: Emerging methods and concepts. (pp. 3-28). American Psychological Association.

Burke, B. L, Arkowitz, H, Menchola, M. (2003). The efficacy of motivational interviewing: A meta-analysis of controlled clinical trials. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 71*, 843–861.

Carroll, A., Gordon, K., Haynes, M., & Houghton, S. (2013). Goal setting and self-efficacy among delinquent, at-risk and not at-risk adolescents. *Journal of youth and adolescence, 42*(3), 431-443.

Chen, S., & Bonanno, G. A. (2020). Psychological adjustment during the global outbreak of COVID-19: A resilience perspective. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice and Policy, 12(S1), S51-S54.

Chitsabesan, P., Kroll, L., Bailey, S. U. E., Kenning, C., Sneider, S., MacDonald, W., & Theodosiou, L. (2006). Mental health needs of young offenders in custody and in the community. The British Journal of Psychiatry, 188(6), 534-540.

Diener, E. (2009). Subjective Well-Being. In: Diener, E. (eds) The Science of Well-Being. Social Indicators Research Series, vol 37. Springer, Dordrecht.

Dozois, D. J. A., Dobson, K. S., & Rnic, K. (2019). Historical and philosophical bases of the cognitive-behavioral therapies. In K. S. Dobson & D. J. A. Dozois (Eds.), *Handbook of cognitive-behavioral therapies* (pp. 3–31). The Guilford Press.

Dryden, W., David, D., & Ellis, A. (2001). Rational Emotive Behavior Therapy. In K. S. Dobson (Ed.), Handbook of cognitive-behavioral therapies (3rd ed.; pp. 226–276). New York: Guilford Press.

Farrington, D. P., Ttofi, M. M., & Piquero, A. R. (2016). Risk, promotive, and protective factors in youth offending: Results from the Cambridge study in delinquent development. Journal of criminal justice, 45, 63-70.

Fisher, J. D., Fisher, W. A., Cornman, D. H., Amico, R. K., Bryan, A., & Friedland, G. H. (2006). Clinician-delivered intervention during routine clinical care reduces unprotected sexual behavior among HIV-infected patients. *JAIDS Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes*, *41*(1), 44-52.

García-Sancho, E., Salguero, J. M., & Fernández-Berrocal, P. (2014). Relationship between emotional intelligence and aggression: A systematic review. *Aggression and violent behavior*, *19*(5), 584-591.

Gilbert, P. (2014). The origins and nature of compassion focused therapy. *British Journal of Clinical Psychology*, *53*(1), 6-41.

Gold, J., Sullivan, M. W., & Lewis, M. (2011). The relation between abuse and violent delinquency: The conversion of shame to blame in juvenile offenders. *Child abuse & neglect*, *35*(7), 459-467.

Gold, J., Sullivan, M. W., & Lewis, M. (2011). The relation between abuse and violent delinquency: The conversion of shame to blame in juvenile offenders. *Child abuse & neglect*, *35*(7), 459-467.

Gray, E., McCambridge, J., & Strang, J. (2005). The effectiveness of motivational interviewing delivered by youth workers in reducing drinking, cigarette and cannabis smoking among young people: Quasi-experimental pilot study. *Alcohol and Alcoholism*, *40*(6), 535-539.

Hall, K., Gibbie, T., & Lubman, D. I. (2012). Motivational interviewing techniques: Facilitating behaviour change in the general practice setting. *Australian family physician*, *41*(9), 660-667.

Hart, A., Gagnon, E., Eryigit-Madzwamuse, S., Cameron, J., Aranda, K., Rathbone, A., & Heaver, B. (2016). Uniting resilience research and practice with an inequalities approach. *SAGE Open*, *6*(4), 1-13.

Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (1999). *Acceptance and commitment therapy*. New York: Guilford press.

Hettema, J., Steele, J., & Miller, W. (2005). Motivational interviewing. *Annual Review of Clinical Psychology*, *1*, 91-111.

Hobfoll, S. E., Stevens, N. R., & Zalta, A. K. (2015). Expanding the science of resilience: Conserving resources in the aid of adaptation. Psychological inquiry, 26(2), 174-180.

Hofmann, S. A., & Jeffries, Z. J. (2022). Self-Compassion As A Potential Mediator Of Shame and Aggression in Youth Offenders. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, *17*(2), 1-14.

Játiva, R., & Cerezo, M. A. (2014). The mediating role of self-compassion in the relationship between victimization and psychological maladjustment in a sample of adolescents. *Child abuse & neglect*, *38*(7), 1180-1190.

Jensen, C. D., Cushing, C. C., Aylward, B. S., Craig, J. T., Sorell, D. M., & Steele, R. G. (2011). Effectiveness of motivational interviewing interventions for adolescent substance use behavior change: a meta-analytic review. *Journal of consulting and clinical psychology*, *79*(4), 433.

Jolliffe, D., Farrington, D. P., Piquero, A. R., Loeber, R., & Hill, K. G. (2017). Systematic review of early risk factors for life-course-persistent, adolescence-limited, and late-onset offenders in prospective longitudinal studies. *Aggression and violent behavior*, *33*, 15-23.

Kern, M. L., Benson, L., Steinberg, E. A., & Steinberg, L. (2015). The EPOCH Measure of Adolescent Well-Being. Psychological Assessment, 28(5), 586-597.

Landenberger, N. A., & Lipsey, M. W. (2005). The positive effects of cognitive–behavioral programs for offenders: A meta-analysis of factors associated with effective treatment. *Journal of experimental criminology*, *1*(4), 451-476.

Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Stress, appraisal, and coping. Springer publishing company.

Linehan, M. M. (1993). *Cognitive behavioral therapy of borderline personality disorder*. New York, NY: Guilford Press.

Lipsey, M. W. (2009). The primary factors that characterize effective interventions with juvenile offenders: A meta-analytic overview. *Victims and offenders*, *4*(2), 124-147.

Lopez-Humphreys, M., & Teater, B. (2018). Peer mentoring justice-involved youth: a training model to promote secondary desistance and restorative justice among mentors. Int'l J. Restorative Just., 1, 187-209.

Lundahl, B. W., Kunz, C., Brownell, C., Tollefson, D., & Burke, B. L. (2010). A meta-analysis of motivational interviewing: Twenty-five years of empirical studies. *Research on social work practice*, *20*(2), 137-160.

Magaletta, P. R., & Oliver, J. M. (1999). The hope construct, will, and ways: Their relations with self-efficacy, optimism, and general well-being. Journal of clinical psychology, 55(5), 539-551.

Mann, M. J., Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., & Smith, M. L. (2015). The role of community, family, peer, and school factors in group bullying: implications for school-based intervention. Journal of school health, 85(7), 477-486.

Maruna, S. (2001). *Making good*. Washington, DC: American Psychological Association.

Maruna, S., & Mann, R. (2019). Reconciling 'desistance'and 'what works'. *Academic Insights*, *1*, 3-10.

Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2008). Emotional intelligence: new ability or eclectic traits? *The American psychologist*, *63*(6), 503-517.

McNeill, F. (2012). Four forms of 'offender' rehabilitation: Towards an interdisciplinary perspective. *Legal and Criminological Psychology*, *17*(1), 18-36.

McNeill, F., Farrall, S., Lightowler, C., & Maruna, S. (2012). How and why people stop offending: discovering desistance. *Insights evidence summary to support social services in Scotland. No 15*. Glasgow: IRISS.

Menon, S. E., & Cheung, M. (2018). Desistance-focused treatment and asset-based programming for juvenile offender reintegration: A review of research evidence. Child and Adolescent Social Work Journal, 35, 459-476.

Miller, G. A. (2003). The cognitive revolution: a historical perspective. Trends in cognitive sciences, 7(3), 141-144.

Miller, W.R. & Rollnick, S. (2013). *Motivational Interviewing: Helping people to change* (3rd Ed.). New York: Guilford Press.

Morgan, A., & Haglund, B. J. (2009). Social capital does matter for adolescent health: evidence from the English HBSC study. Health Promotion International, 24(4), 363-372.

Morley, R. H. (2018). The impact of mindfulness meditation and self-compassion on criminal impulsivity in a prisoner sample. *Journal of Police and Criminal Psychology*, *33*, 118-122.

Morris, A. and Young, W. (2000) Reforming criminal justice: the potential of restorative justice', in H Strang and J Braithwaite (eds) Restorative Justice: Philosophy to Practice. Aldershot: Ashgate.

Morrow, B. H. (1999). Identifying and mapping community vulnerability. Disasters, 23(1), 1-18.

Mulvey, E. P., Schubert, C. A., Pitzer, L., Hawes, S., Piquero, A., & Cardwell, S. (2016). An examination of change in dynamic risk of offending over time among serious juvenile offenders. *Journal of Criminal Justice*, *45*, 48-53.

Neff, K. D., Rude, S. S., & Kirkpatrick, K. L. (2007). An examination of self-compassion in relation to positive psychological functioning and personality traits. *Journal of Research in Personality*, *41*, 908–916

Nilson, C. (2018). Community safety and well-being: Concept, practice, and alignment (LEPH2018). Journal of Community Safety and Well-Being, 3(3), 96-104.

Patrick Clark, "Preventing Future Crime With Cognitive Behavioral Therapy," May 28, 2010, nij.ojp.gov: https://nij.ojp.gov/topics/articles/preventing-future-crime-cognitive-behavioral-therapy

Peacock, E. J., & Wong, P. T. (1990). The stress appraisal measure (SAM): A multidimensional approach to cognitive appraisal. Stress medicine, 6(3), 227-236.

Proctor, C. L., Linley, P. A., & Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction: A review of the literature. Journal of happiness studies, 10, 583-630.

Raposa, E. B., Rhodes, J., Stams, G. J. J., Card, N., Burton, S., Schwartz, S., ... & Hussain, S. (2019). The effects of youth mentoring programs: A meta-analysis of outcome studies. Journal of youth and adolescence, 48, 423-443

Rice, R. H. (2015). Cognitive-Behavioral Therapy. *The SAGE Encyclopedia of Theory in Counseling and Psychotherapy 1*, 194-199.

Rollnick, S., & Allison, J. (2004). Motivational interviewing. In Heather, N., & Stockwell, T. (Eds.), *The essential handbook of treatment and prevention of alcohol problems* (pp. 105-116). England: John Wiley & Sons Ltd.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. Imagination, cognition and personality, 9(3), 185-211. Sánchez-Álvarez, N., Extremera, N., & Fernández-Berrocal, P. (2016). The relation between emotional intelligence and subjective well-being: A meta-analytic investigation. The Journal of Positive Psychology, 11(3), 276-285.

Schutte, N. S., Malouff, J. M., Simunek, M., McKenley, J., & Hollander, S. (2002). Characteristic emotional intelligence and emotional well-being. Cognition & Emotion, 16(6), 769-785.

Schwartz, S. E., & Rhodes, J. E. (2016). From treatment to empowerment: New approaches to youth mentoring. American journal of community psychology, 58(1-2), 150-157.

Seligman, M. E. (2011). Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being. Simon and Schuster.

Steese, S., Dollette, M., Phillips, W., Hossfeld, E., Matthews, G., & Taormina, G. (2006). Understanding girls' circle as an intervention on perceived social support, body image, self-efficacy, locus of control, and self-esteem. Adolescence, 41(161), 55-75.

Swanson, A. J., Pantalon, M. V., & Cohen, K. R. (1999). Motivational interviewing and treatment adherence among psychiatric and dually diagnosed patients. *The Journal of nervous and mental disease, 187*(10), 630-635.

Thoma, N., Pilecki, B., & McKay, D. (2015). Contemporary cognitive behavior therapy: A review of theory, history, and evidence. *Psychodynamic psychiatry, 43*(3), 423-461.

Vaske, J., Galyean, K., & Cullen, F. T. (2011). Toward a biosocial theory of offender rehabiltiation: Why does cognitive-behavioral therapy work?. *Journal of Criminal Justice, 39*(1), 90-102.

Vitopoulos, N. A., Peterson-Badali, M., & Skilling, T. A. (2012). The relationship between matching service to criminogenic need and recidivism in male and female youth: Examining the RNR principles in practice. *Criminal Justice and Behavior, 39*(8), 1025-1041.

Wang, X., Lei, L., Yang, J., Gao, L., & Zhao, F. (2017). Moral disengagement as mediator and moderator of the relation between empathy and aggression among Chinese male juvenile delinquents. *Child Psychiatry & Human Development, 48*, 316-326.

Ward T., Yates, P., & Willis, G. (2012). The good lives model and the risk need responsivity model: A critical response. Criminal Justice and Behavior, 39, 94-110.

Ward, T., & Fortune, C. A. (2013). The good lives model: Aligning risk reduction with promoting offenders' personal goals. European Journal of Probation, 5(2), 29-46.

Ward, T., & Maruna, S. (2007). Rehabilitation: Beyond the risk assessment paradigm. London, UK: Routledge

Ward, T., & Willis, G. (2016). Dynamic risk factors and offender rehabilitation: A comparison of the Good Lives Model and the risk-need responsivity model. In D. R. Laws, & W. O'Donohue (Eds.). *Treatment of sex offenders: Strengths and weaknesses in assessment and intervention* (pp. 175–190). New York: Springer.

Ward, T., Mann, R. E., & Gannon, T. A. (2007). The good lives model of offender rehabilitation: Clinical implications. Aggression and violent behavior, 12(1), 87-107.

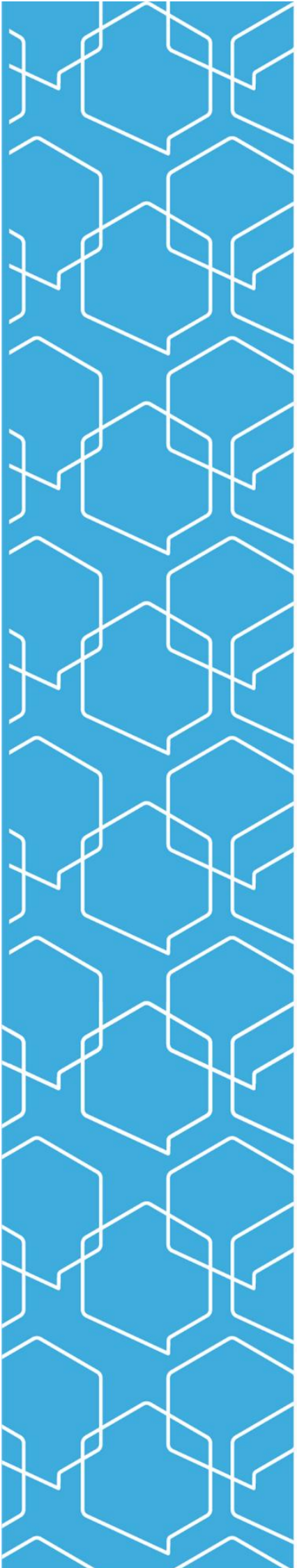

mentor+

Co-funded by the European Union

PROJECT NUMBER: 2021-2-BE05-KA220-YOU-000050037

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.